

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ — สารถีฝึกบุรุษที่สมควรฝึก ไม่มีใครยิ่งกว่า”

คำว่า อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ เป็นคำภาษาบาลีทั้งสองคำ คือ อนุตฺตโร (ประเสริฐ, ไม่มีอย่างอื่นเทียบเท่า) ปุริสทมฺมสารถิ (สารถีฝึกซึ่งบุรุษที่ควรฝึก) อ่านออกเสียงตามภาษาบาลีว่า อะ - นุ - ต - ตะ - โร - ปุ - ริ - สะ - ทำ - มะ - สา - ระ - ติ เขียนเป็นไทยได้ว่า อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ เป็นพระนามของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตามพระคุณของพระองค์ ที่ทรงเป็นที่พึ่งให้แก่สัตว์โลก ด้วยการทรงแสดงพระธรรม ประกาศความจริง ให้ได้ฟังได้ศึกษา ทำให้สัตว์โลกที่ได้ฟังได้ศึกษา ทั้งมนุษย์ เทวดา พรหม ได้รับประโยชน์จากพระธรรมตามกำลังปัญญาของตน ตามข้อความจากปรมัตถทีปนี อรรถกถา ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ โลกสูตร ว่า “พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงพระนามว่า อนุตฺตโร เพราะไม่มีผู้ยอดเยี่ยมกว่า, ทรงพระนามว่า ปุริสทมฺมสารถิ เพราะยังบุรุษที่ควรฝึก คือ บุรุษที่เป็นเวไนยสัตว์ ให้ระลึกได้ ได้แก่ ทรงแนะนำ”

ยกตัวอย่างบุคคลผู้ที่ได้รับประโยชน์จากพระธรรม เป็นผู้ได้รับการฝึกด้วยพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง คือ พระองคฺลิมาล ตามข้อความจากพระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ อังคฺลิมาลสูตร ว่า

พระองคฺลิมาล ได้กล่าวคาถาเหล่านี้ ว่า

“คนไข่น้ำ ย่อมไข่น้ำไปได้ ช่างศร ย่อมดัดลูกศรได้ ช่างถาก ย่อมถากไม้ได้ ฉันใดบัณฑิตทั้งหลาย ย่อมฝึกตนได้ ฉันนั้น คนบางพวก ย่อมฝึกสัตว์ ด้วยท่อนไม้บ้าง ด้วยขอบ้าง ด้วยแส้บ้าง เราเป็นผู้ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงฝึกแล้ว โดยไม่ต้องใช้อำนาจ ไม่ต้องใช้ศาสตรา เมื่อก่อน เรามีชื่อว่า อหิงสกะ แต่ยังเบียดเบียนสัตว์อยู่ วันนี้ เรามีชื่อ ตรงความจริง เราไม่เบียดเบียนใครๆ เลย, เมื่อก่อน เราเป็นโจร ปรากฏชื่อว่าองคฺลิมาล ถูกกิเลสดุจห้วงน้ำใหญ่พัดไปมาถึงพระพุทฺธเจ้าเป็นสรณะแล้ว, เมื่อก่อนเรามีมือเปื้อนเลือด ปรากฏชื่อว่า องคฺลิมาล ถึงพระพุทฺธเจ้าเป็นสรณะ จึงถอนตัณหาอันจะนำไปสู่ภพเสียได้”

ปกติในชีวิตประจำวัน แต่ละบุคคลมีกิเลสมากด้วยกันทั้งนั้น ทั้งความติดข้องยินดีพอใจ ความโกรธ ความขุ่นเคืองใจ ไม่พอใจ เป็นต้น แต่ถ้าถึงกับที่จะต้องล่วงออกมาเป็นทุจริตกรรมประการต่างๆ ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นนั้น ขณะนั้นแสดงให้เห็นถึงกำลังของกิเลสว่ามีมาก

ตัวอย่างของผู้ที่จะเป็นพระอริยบุคคลทั้งหลายในอดีต ก่อนที่จะได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมในชาตินั้น กิเลสที่ทวนได้สะสมมา (ซึ่งเป็นคนละส่วนกันกับกุศล) ช่างมีกำลังที่จะแสดงออกมาทางกาย ทางวาจาต่างๆ กัน อย่างเช่นท่านพระองคฺลิมาล ก่อนที่จะได้พบกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ท่านได้กระทำกุศลกรรม คือ ปาณาติบาต มากมายทีเดียว เป็นผู้ฆ่าคน มีมือเปื้อนเลือด แม้ท่านจะมีชื่อว่า “อหิงสกะ ซึ่งแปลว่า ผู้ไม่เบียดเบียน” แต่กลับเป็นตรงกันข้ามหาได้เป็นเหมือนอย่างชื่อไม่

จึงแสดงให้เห็นว่าถ้าโลกุตตรปัญญา (ปัญญาที่ทำกิจดับกิเลส) ยังไม่เกิด ยังไม่มีทางที่จะดับกิเลสใดๆ ได้เลย ความประพฤติเป็นไปก็เป็นไปตามกิเลสที่ได้สะสมมา แต่เมื่อเหตุปัจจัยพร้อม ได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูก แล้วโลกุตตรปัญญาเกิด จึงสามารถที่จะดับกิเลสได้ ซึ่งก่อนหน้านั้น พระอริยบุคคลเหล่านั้นก็ยังเต็มไปด้วยกิเลสทุกประการ กิเลสที่มีมาก ต้องอาศัยปัญญาเท่านั้นถึงจะดับได้ ท่านพระองคุลิมาลก็เป็นเช่นนั้น เพียงได้ฟังพระดำรัสที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสตอนที่ตนวิ่งไล่ตามพระองค์ว่า **“เราหยุดแล้ว องคุลิมาล ท่านเล่า จงหยุดเถิด”** พอได้ฟังเพียงเท่านี้ เพราะอุปนิสัยที่ดีที่ท่านได้สะสมมา ทำให้มีความประสงค์ที่จะทราบความมุ่งหมายที่พระองค์ตรัสเช่นนั้น จึงกราบทูลถามพระองค์ และได้รับคำอธิบายว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงหยุดฆ่าสัตว์ทั้งปวงแล้ว แต่ท่านยังไม่หยุดเลย ทำให้ท่านเกิดความเลื่อมใสขออุปสมบทในพระพุทธศาสนา และในที่สุดท่านก็ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ ดับกิเลสทั้งปวงได้อย่างหมดสิ้น **ได้เป็นผู้ที่มีคุณธรรมตามชื่อจริง ๆ คือ อหิงสกะ เพราะเป็นผู้ไม่เบียดเบียนผู้อื่น** และเมื่อท่านดับขันธปรินิพพานแล้ว ไม่มีการเกิดอีกในสังสารวัฏฏ์ กรรมทั้งหลายที่ได้กระทำมาแล้วในอดีตก่อนที่จะได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ ก็ไม่มีโอกาสให้ผล กล่าวได้ว่าไม่ต้องมีการกระทำกรรมและไม่ต้องมีการได้รับผลของกรรม อีกต่อไป

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงได้พระนามว่า **“อนุตตโร ปุริสทัมมสารถิ”** คือเป็นสารถิฝึกบุรุษผู้สมควรฝึก อย่างที่ไม่มีใครยิ่งกว่า เพราะพระองค์ทรงแสดงพระธรรมสอนเทวดา พรหมและมนุษย์ทั้งหลาย ให้เกิดความเข้าใจถูกเห็นถูกเป็นปัญญาของตนเอง จนละกิเลส อันเป็นเหตุแห่งความไม่ดี อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ทั้งปวงได้ **ท่านพระองคุลิมาลก็เป็นหนึ่งในบุคคลที่ได้รับการฝึกด้วยพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง**

ดังนั้น พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงตลอด ๔๕ พรรษา จึงเป็นเครื่องฝึกที่ดี เพราะทำให้ผู้ที่ได้รับการฝึก ไม่ว่าจะเป็นใคร เพศใด มีฐานะความเป็นอยู่อย่างไรก็ตาม ได้มีความเข้าใจถูก เห็นถูกตามความเป็นจริง ในสิ่งที่พระองค์ทรงแสดง และสามารถดับกิเลสได้ตามลำดับขั้น.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร . ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]